

XXXIX. konference České demografické společnosti:

Žena a muž v rodině a na trhu práce

Praha, 27. 5. 2009

Ženy a muži v rodinných domácnostech v České republice v letech 2001-2008

Dagmar Bartoňová

Katedra demografie a geodemografie PřF UK

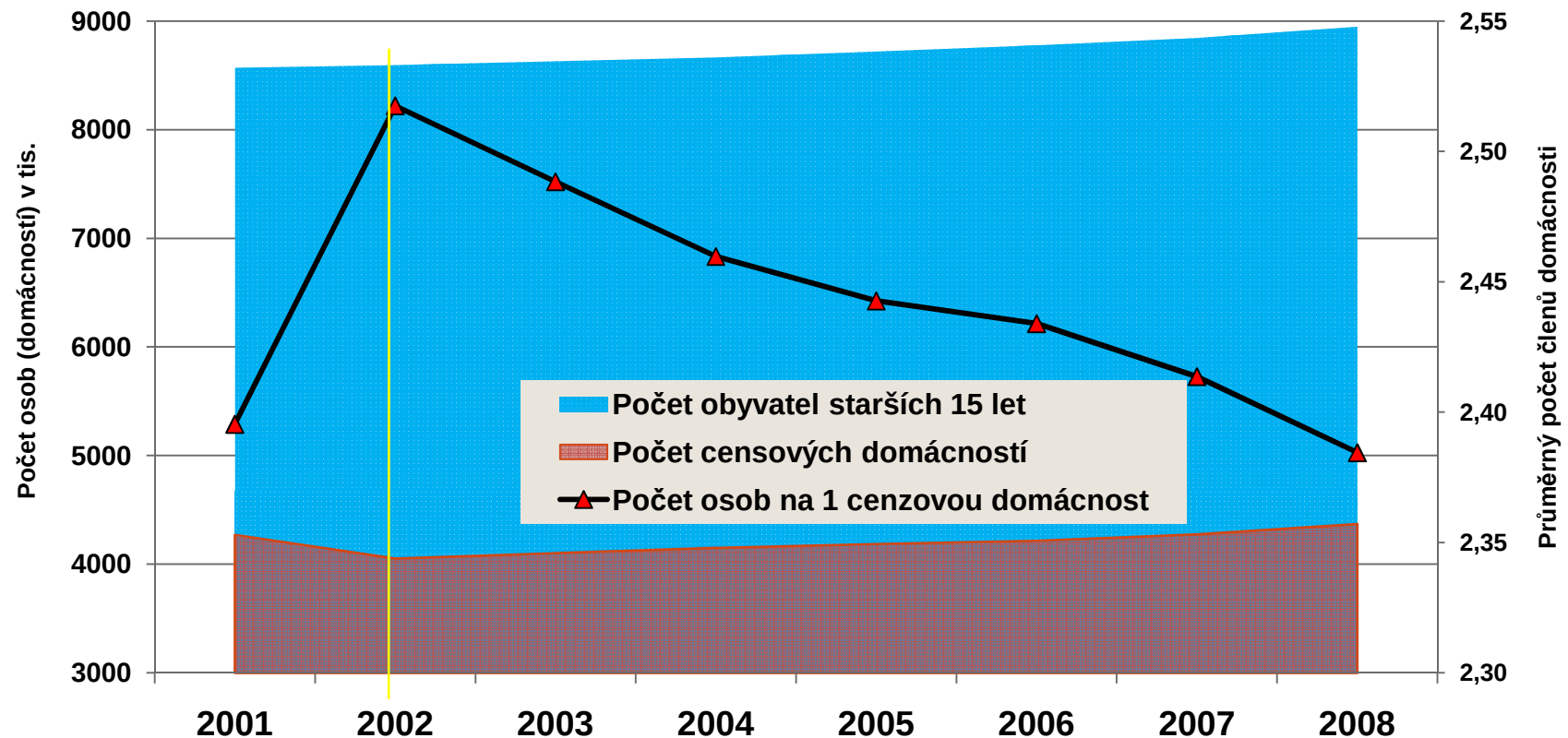
Ondřej Nývlt

Český statistický úřad Praha

Struktura prezentace:

- Vývoj počtu, složení a velikosti cenзовých domácností,
- Změny v intenzitě formování rodinných a nerodinných domácností mladších osob jako odraz změn sociálního a reprodukčního chování od 90. let 20. století
 - rozdíly v intenzitě vytváření cenзовých domácností podle věku a pohlaví osob v čele domácností
 - změny v postavení osob v cenзовých domácnostech s osobou v čele do 35 let
- muži a ženy v rodinných domácnostech osob do 35 let podle věku a dosaženého vzdělání
 - rozdíly v úrovni vzdělání mužů a žen - diferencující faktor počtu dětí v rodinných domácnostech

Vývoj počtu obyvatel a cenzových domácností



Datové zdroje a způsob třídění:

1991, 2001: Census - kritériem **trvalé** bydliště (pro cizince v r. 2001 obvyklé)

2002 - 2008: Výběrové šetření pracovních sil (ČSÚ): kritériem **obvyklé** bydliště

↓↓↓

nesrovnalosti ve vývoji počtu i struktury cenzových domácností 2001 - 2002

Domácnosti v letech 2002-2008

Přírůstek celkového počtu cenzových domácností (CD): 318 tis. (> 8 %)

v tom:

➤ **Rodinné domácnosti celkem: přírůstek 86 tis. (3 %)**

v tom:

➤ **Úplné rodinné domácnosti: přírůstek 34 tis. (<1 %)**

⇒ 2008: 61 % CD

➤ **Neúplné rodinné domácnosti: přírůstek 52 tis. (+12 %) ⇒ 2008: 11,4 % CD**

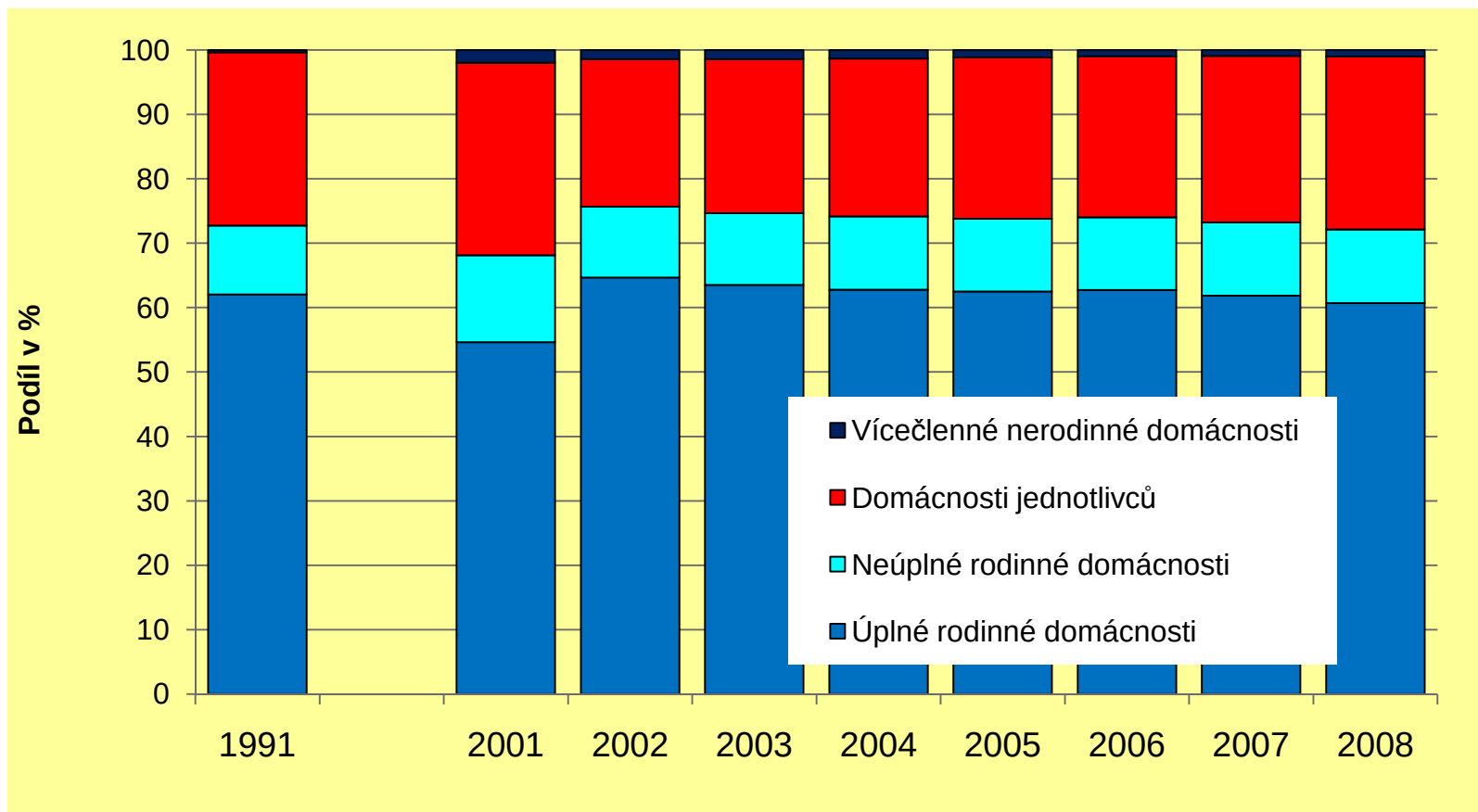
➤ **Domácnosti jednotlivců: přírůstek 245 tis. (+ 26 %) ⇒ 2008: 27 % CD**

➤ **Vícečlenné nerodinné domácnosti: úbytek 13 tis. (metodická změna)**

⇒ 2008: 1 % CD

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Počet cenzových domácností (tis.)	4271	4053	4102	4150	4187	4217	4276	4371
Počet osob na 1 CD	2,40	2,52	2,49	2,46	2,44	2,43	2,41	2,38
Index: Cenové / hospodařící domácnosti	1,026	1,025	1,022	1,021	1,020	1,020	1,020	1,019

Složení cenзовých domácností v ČR



Prameny: Sčítání lidu, domů a bytů 2001, 1991
VŠPS 2002-2008 - ČSÚ

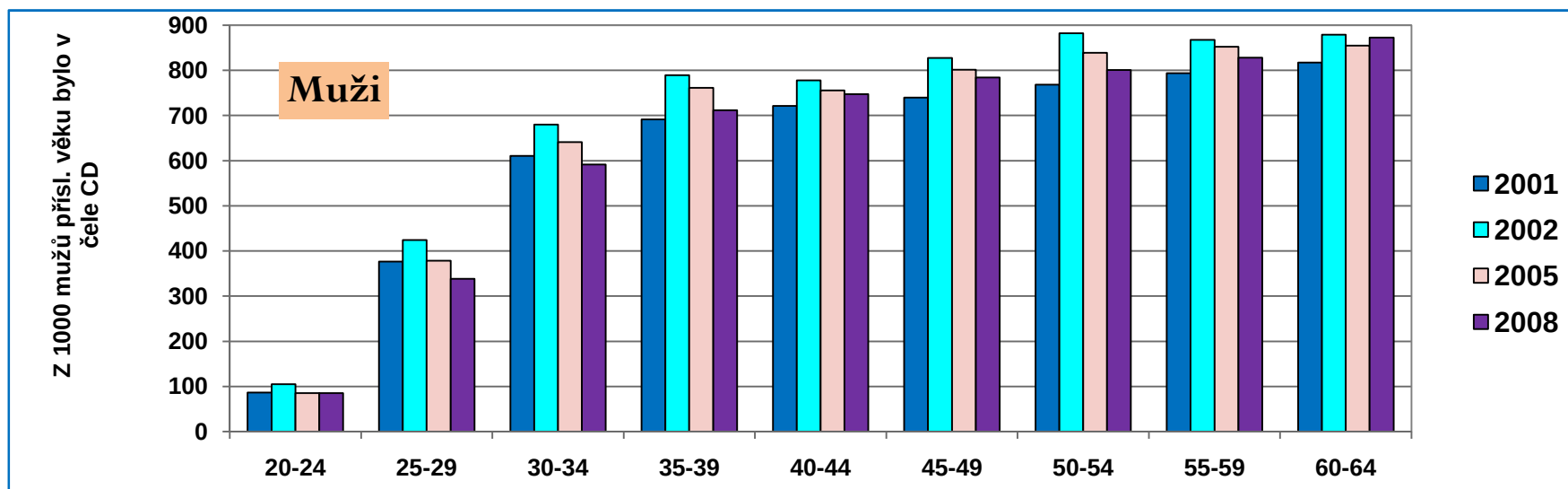
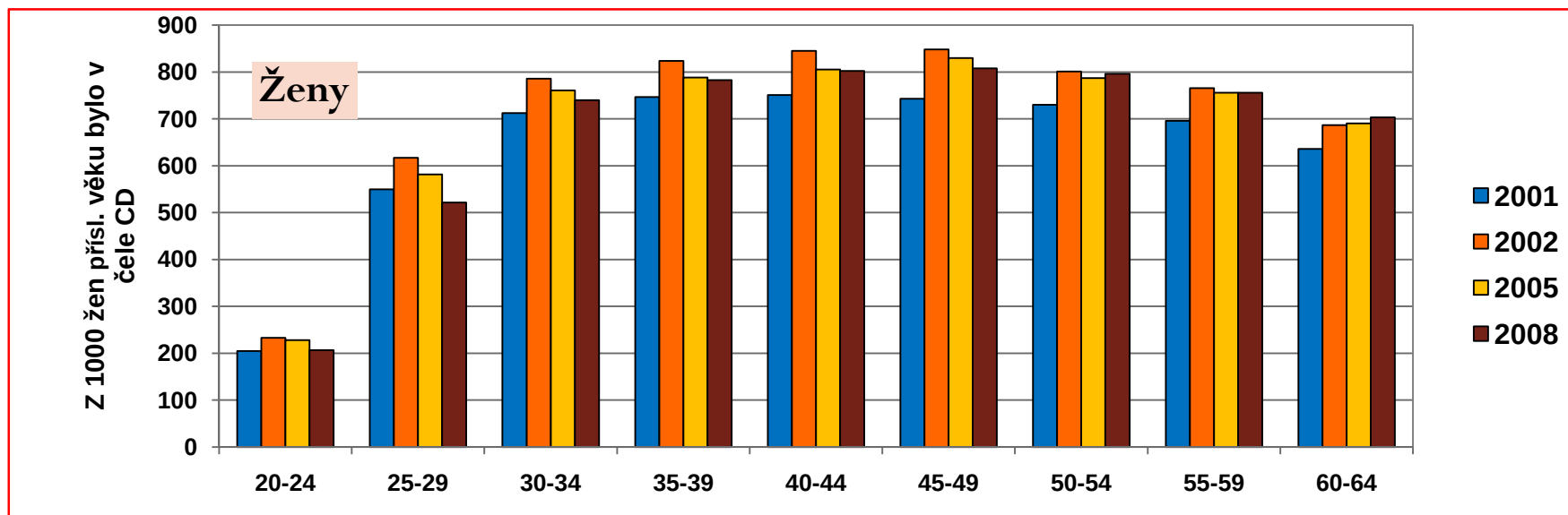
Domácnosti mladších osob - značné strukturální změny, též z hlediska pohlaví osob v čele domácnosti:

- **důsledky měnícího se režimu demografické reprodukce (posun začátku rodinného cyklu u domácností nastupující generace)**
- **důsledky změn sociálního chování**

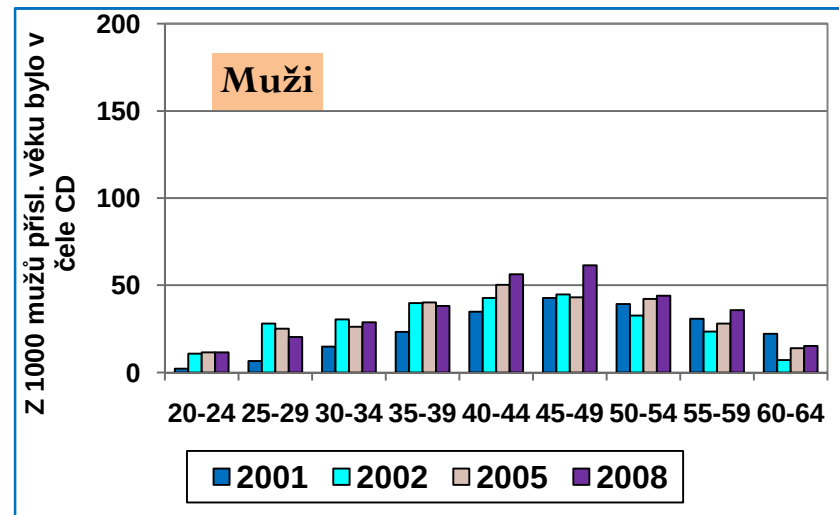
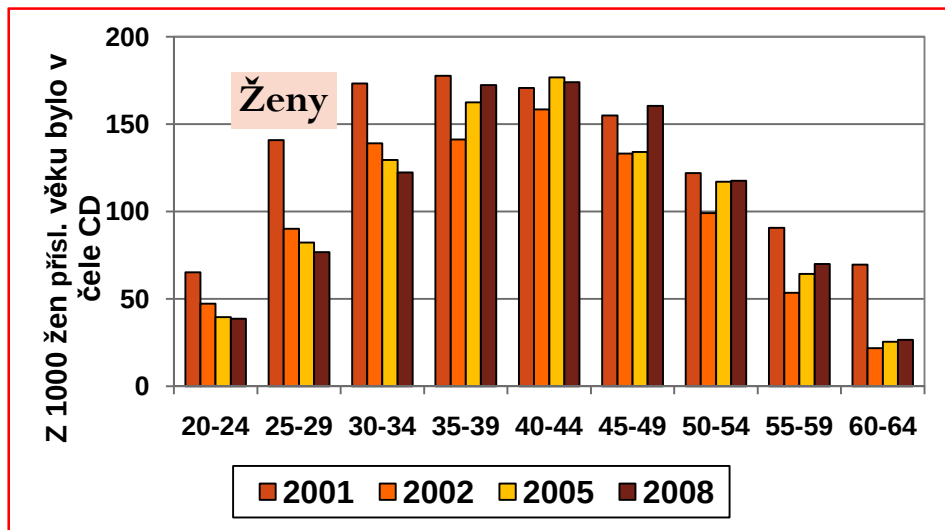
nejvýznamnější projevy:

- **pokračující pokles intenzity vytváření úplných rodinných domácností – zejména do 30 let věku (u žen ve věku 25-29 let v roce 2008 o 15 % nižší intenzita než v roce 2002)**
- **vzrůst podílu bezdětných ÚRD ve věku žen 25-34 let z 13 % na 21 %**
- **pokles intenzity tvorby neúplných RD žen až do věku 35 let (o 15 %)**
- **vzrůst intenzity tvorby domácností jednotlivců u obou pohlaví (více ženy – ve věku 25-34 let dokonce 2 x vyšší)**
- **další snížení průměrného počtu dětí v ÚRD (až do věku 40 let, nejvíce ve věku 20-24 let)**

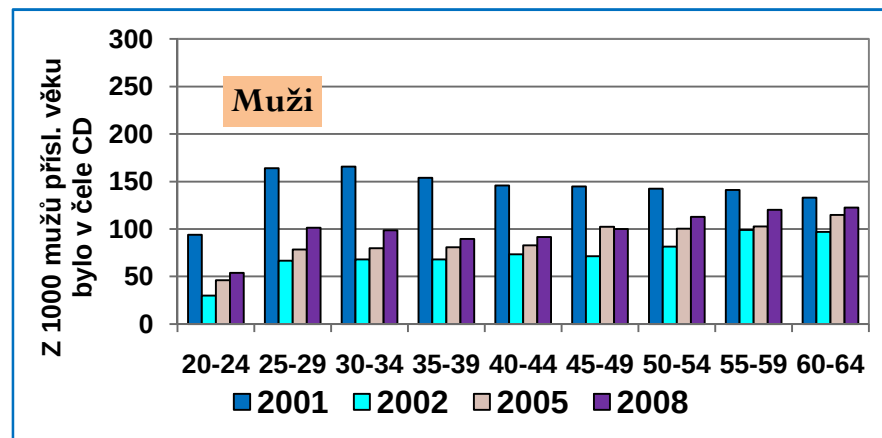
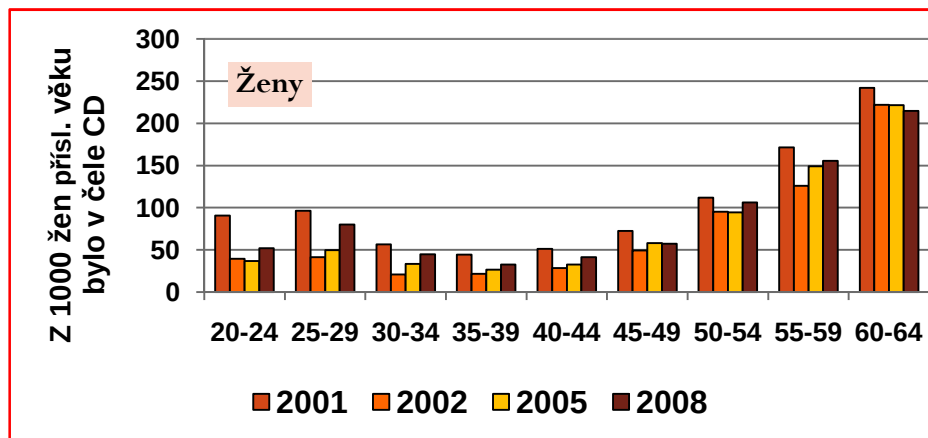
Intenzita vytváření úplných rodinných domácností podle věku a pohlaví



Intenzita vytváření **neúplných rodinných domácností** podle věku a pohlaví

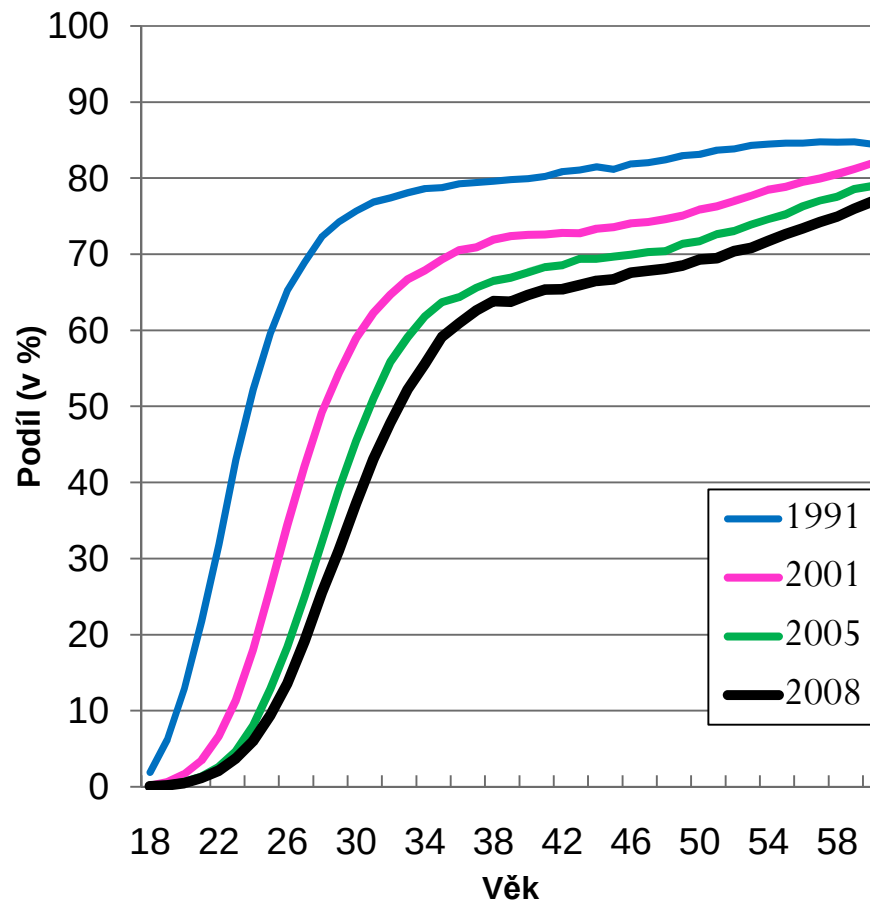


Intenzita vytváření **domácností jednotlivců** podle věku a pohlaví

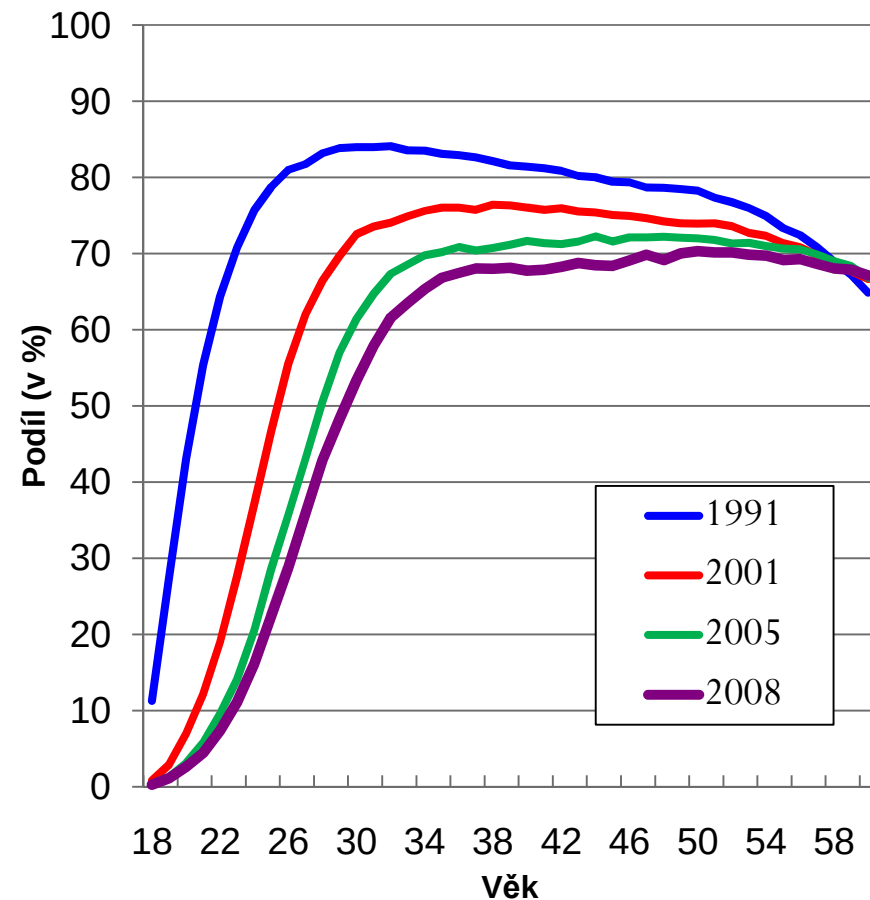


Změny složení osob podle věku a rodinného stavu jako indikátor změn ve struktuře rodin a domácností

Vývoj zastoupení ženatých mužů podle věku



Vývoj zastoupení vdaných žen podle věku



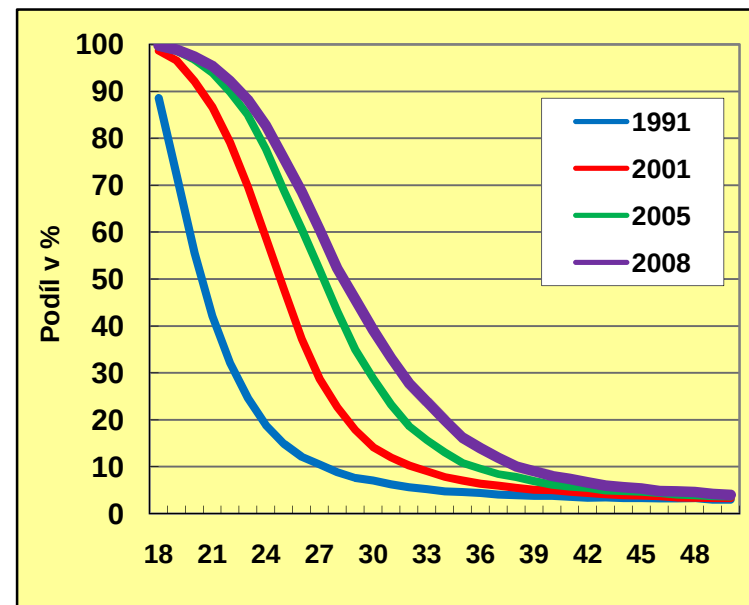
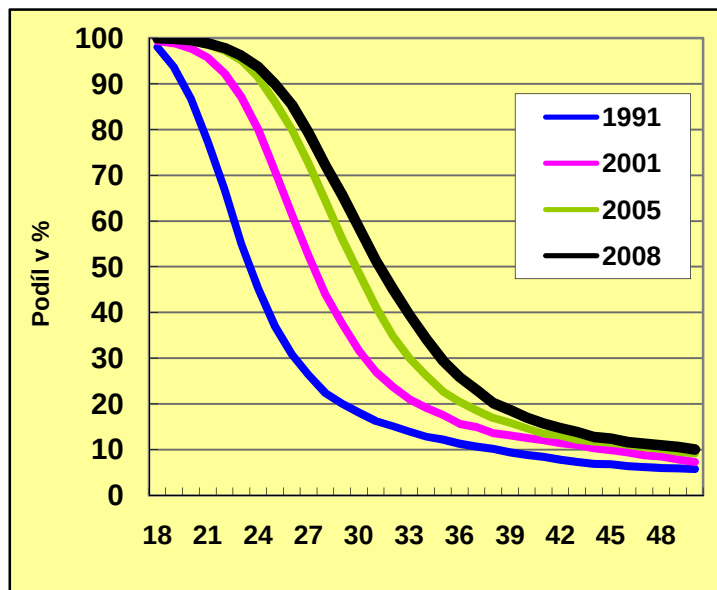
Vývoj zastoupení svobodných osob podle věku a pohlaví

Muži

Ženy

Svobodní:

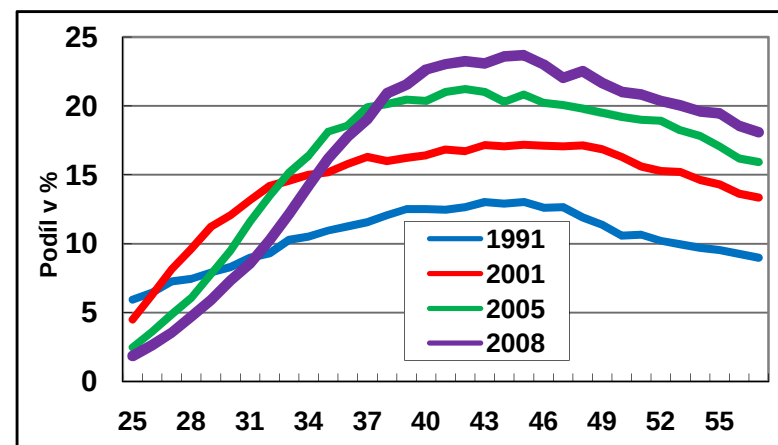
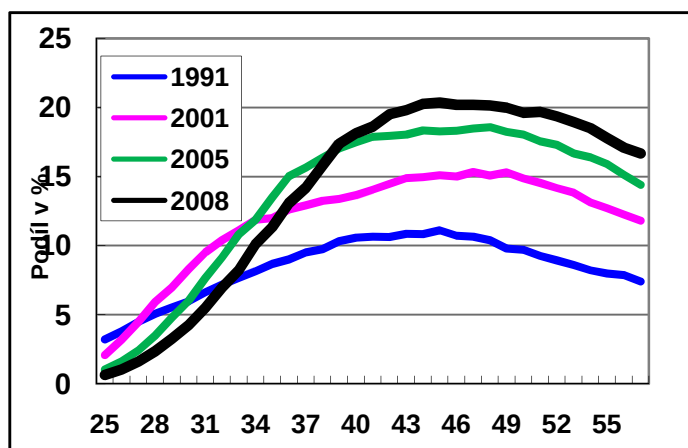
- děti u rodičů
- samostatně bydlící - DJ,
- nesezdané s.
- vícečlenná nerodinná d.
- jinak



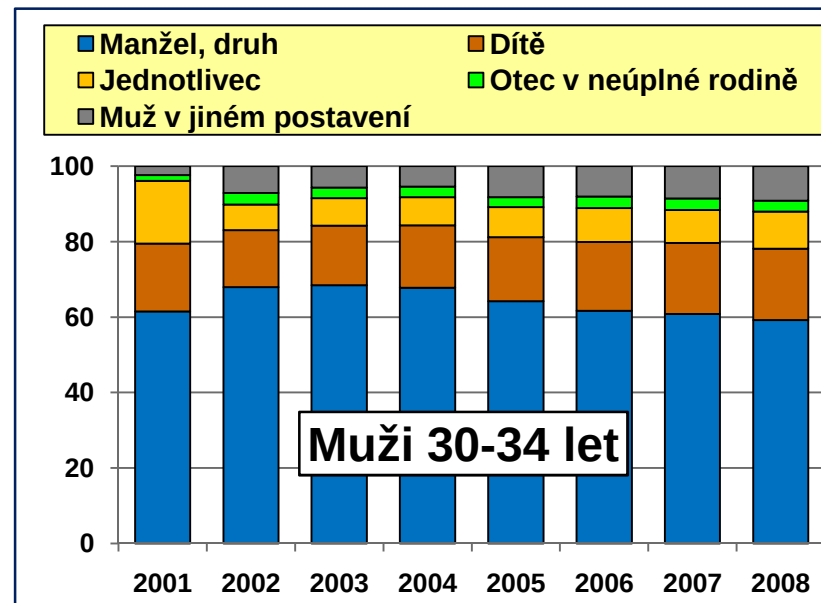
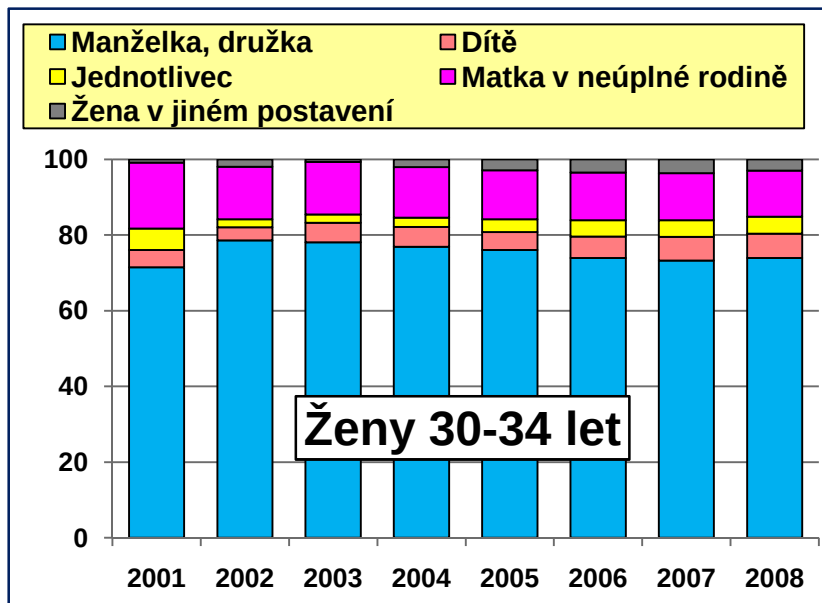
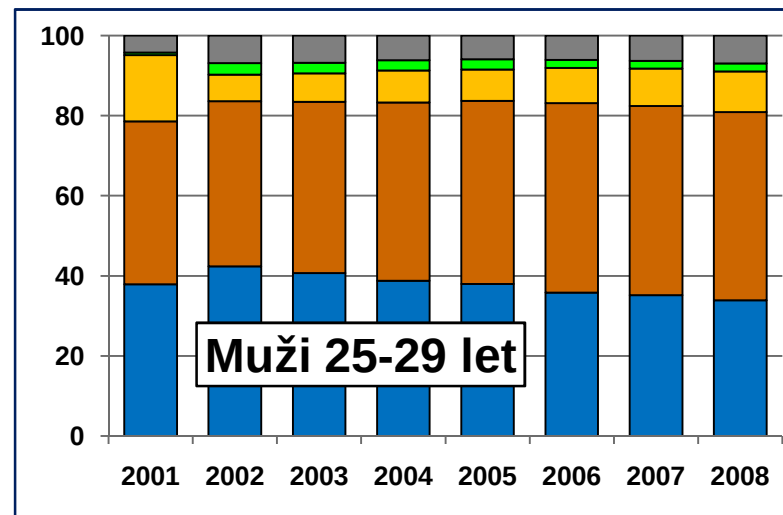
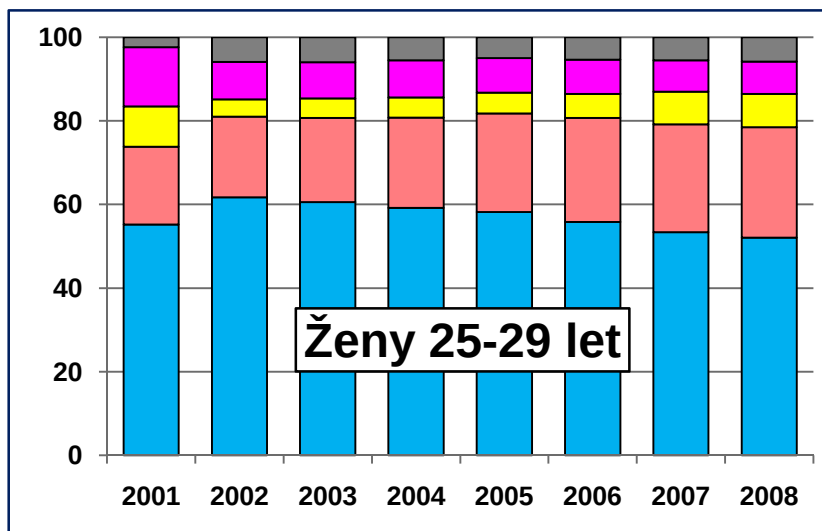
Vývoj zastoupení rozvedených osob podle věku a pohlaví

Muži

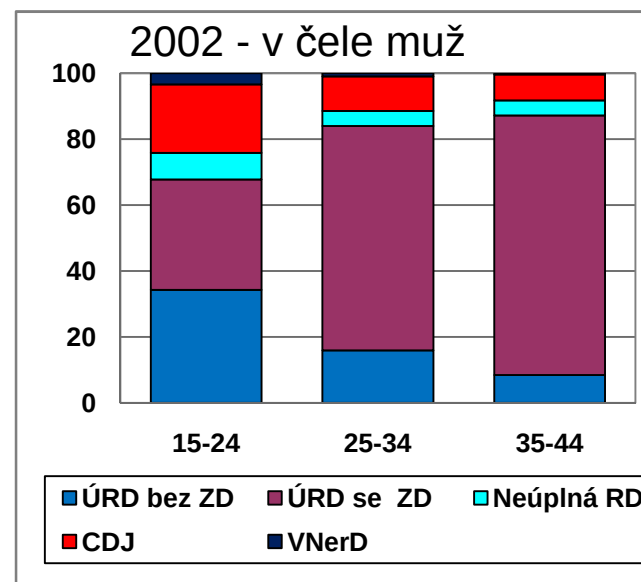
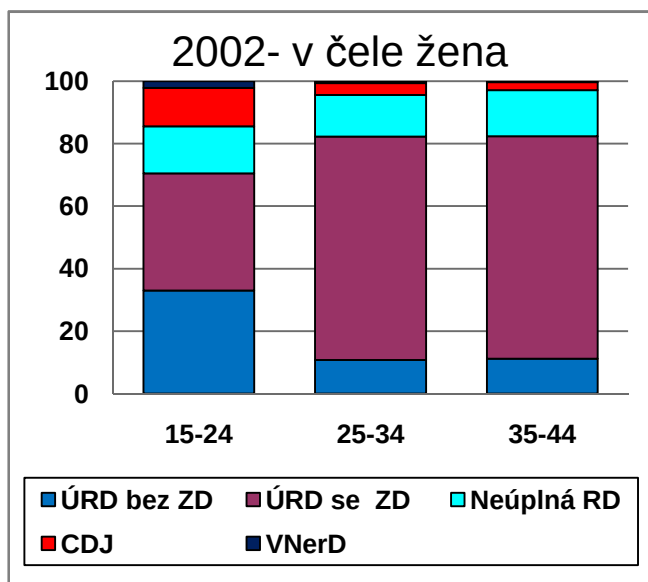
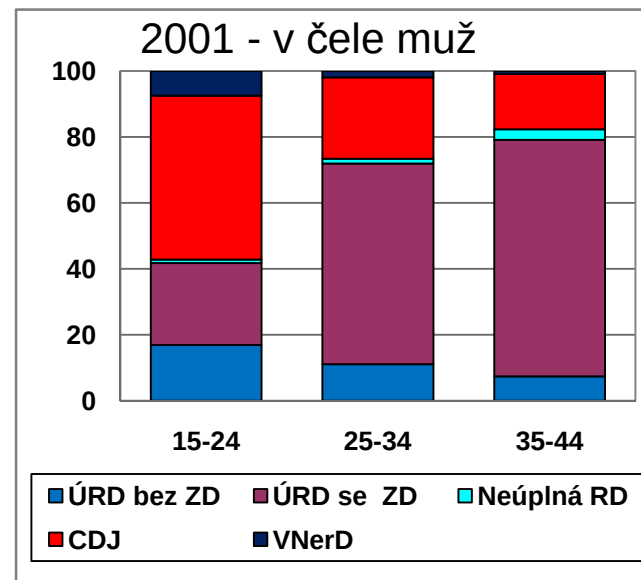
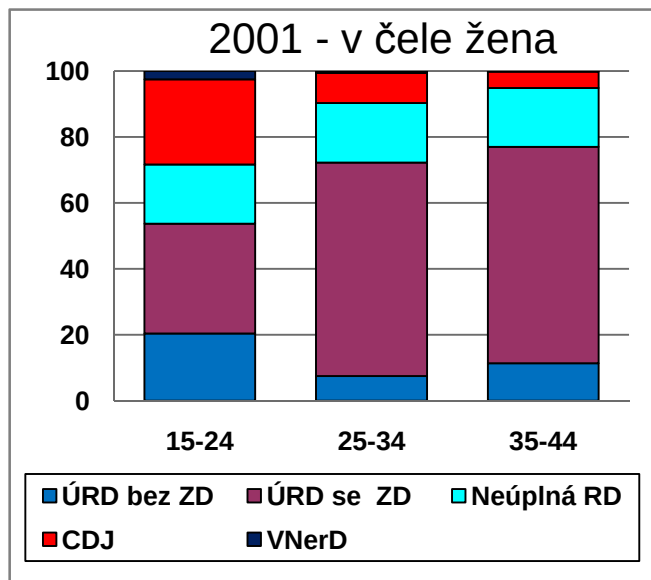
Ženy



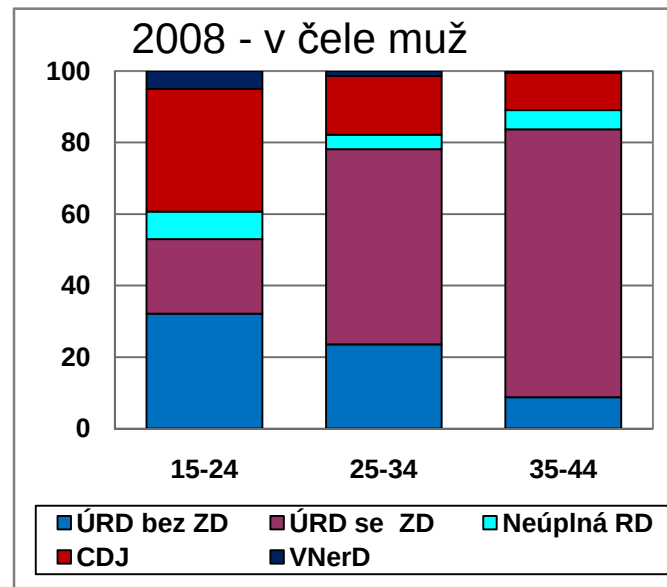
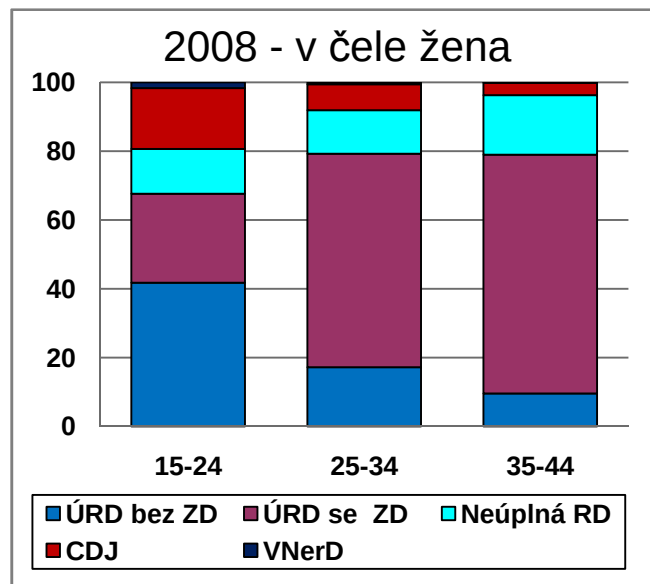
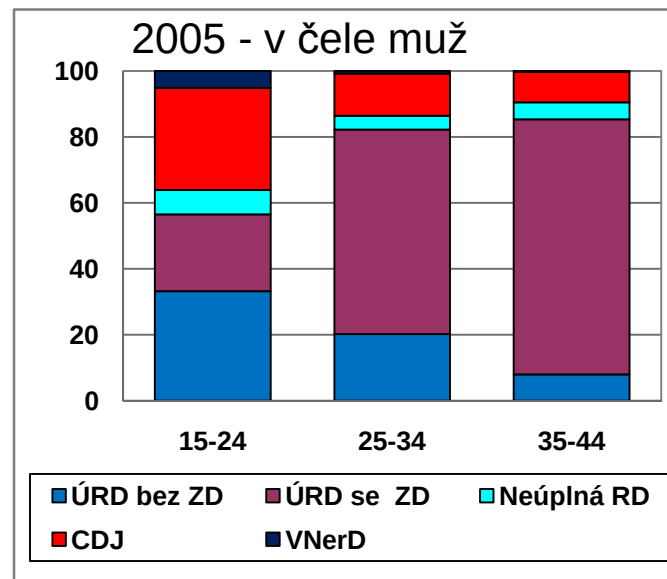
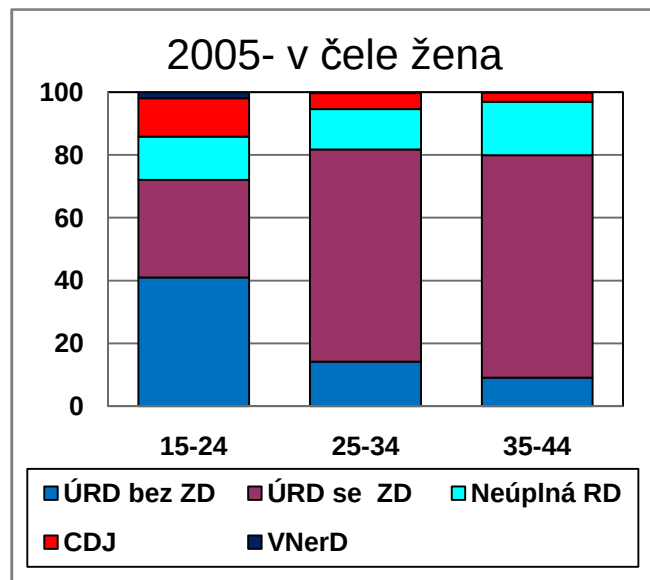
Postavení osob v cenзовých domácnostech dle věku a pohlaví (2001 – 2008)



Složení cenzových domácností ve věku osoby v čele 15-44 let
v letech 2001 a 2002 (v %) – metodické rozdíly census x VŠPS

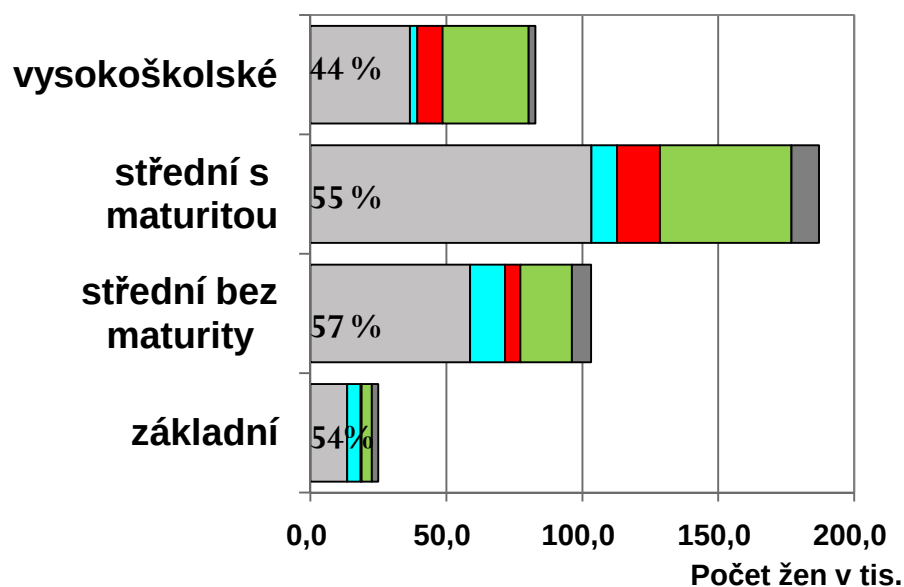


Složení cenзовých domácností podle věku osoby v čele v letech 2005 a 2008 (v %)



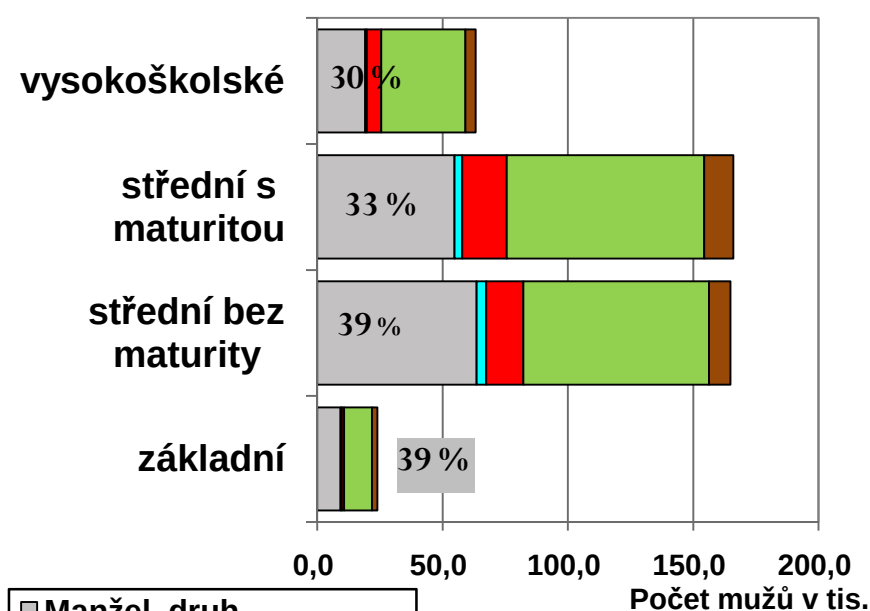
Postavení osob ve věku 25-29 let v domácnosti podle dosažené úrovně vzdělání v roce 2007

Ženy ve věku 25-29 let



- Manželka, družka
- Matka v neúplné rodině
- Jednotlivec
- Dítě
- Žena v jiném postavení

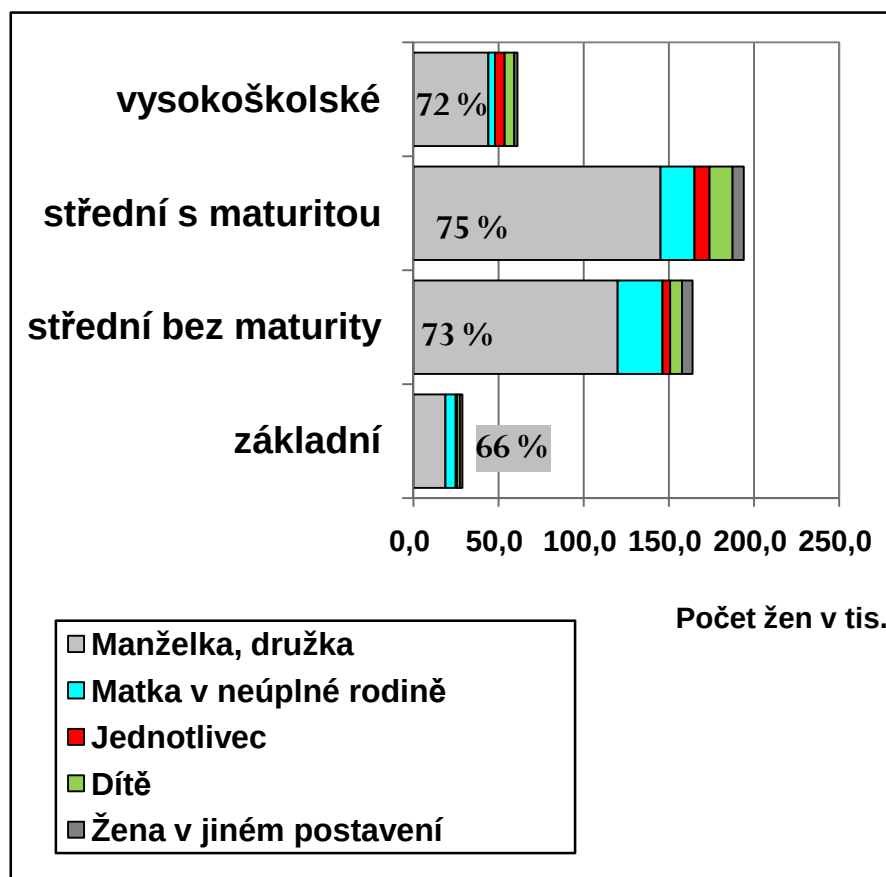
Muži ve věku 25-29 let



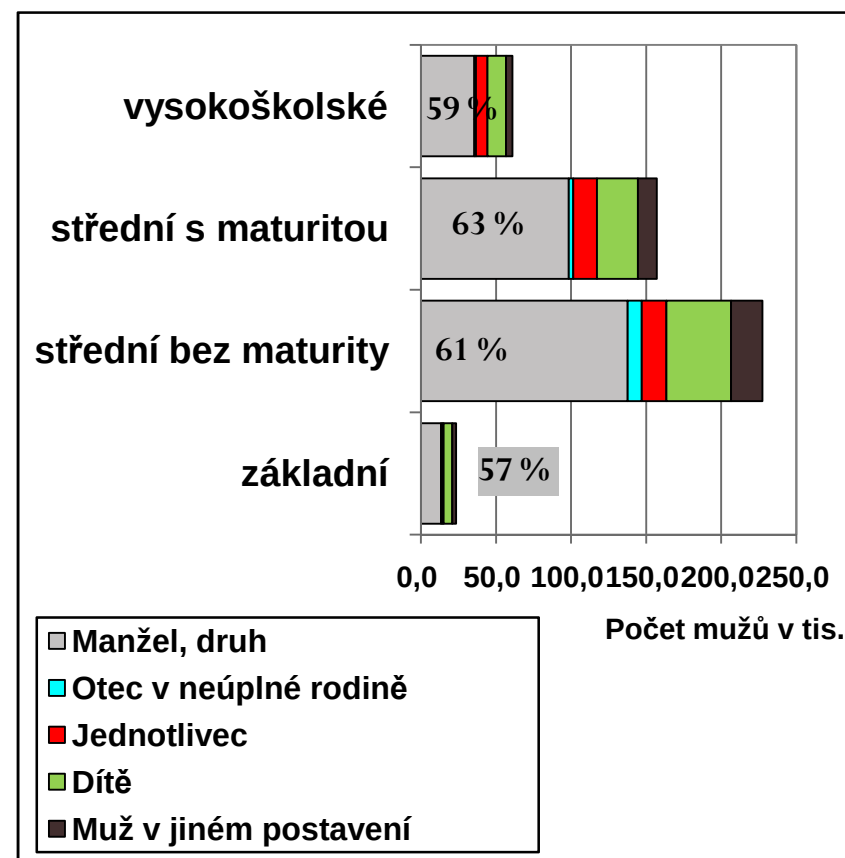
- Manžel, druh
- Otec v neúplné rodině
- Jednotlivec
- Dítě
- Muž v jiném postavení

Postavení osob ve věku 30-34 let v domácnosti podle dosažené úrovně vzdělání v roce 2007

Ženy ve věku 30-34 let

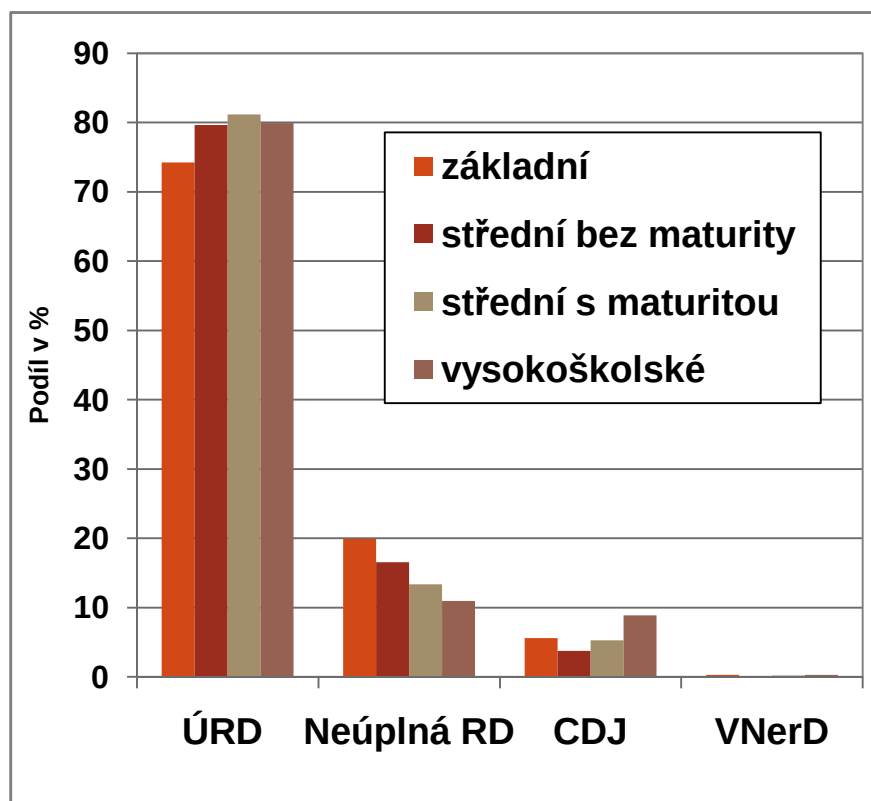


Muži ve věku 30-34 let

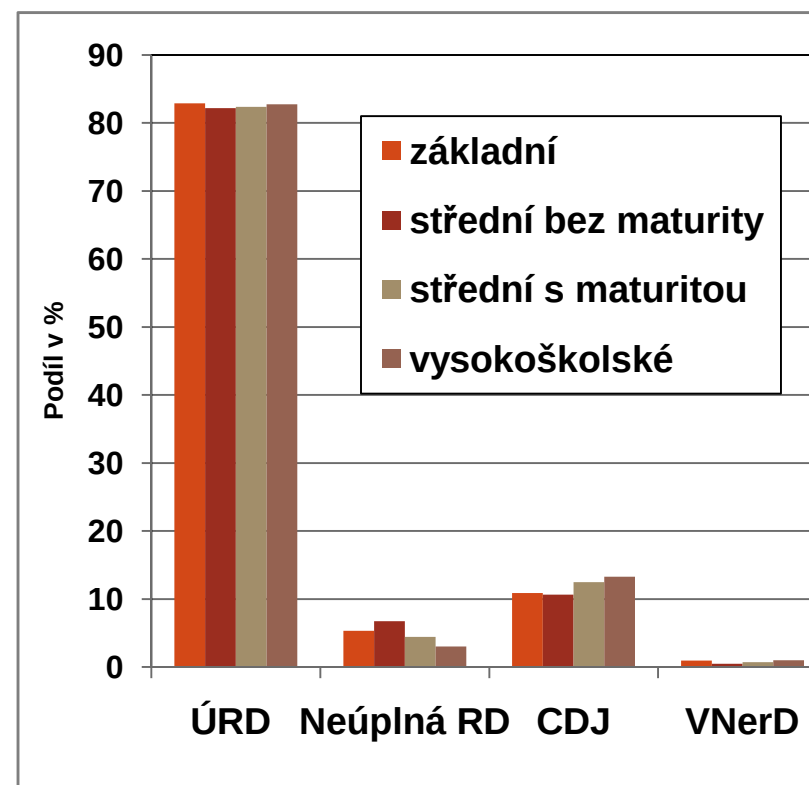


Domácnosti podle dosaženého vzdělání osoby v čele (VŠ PS, 2007)

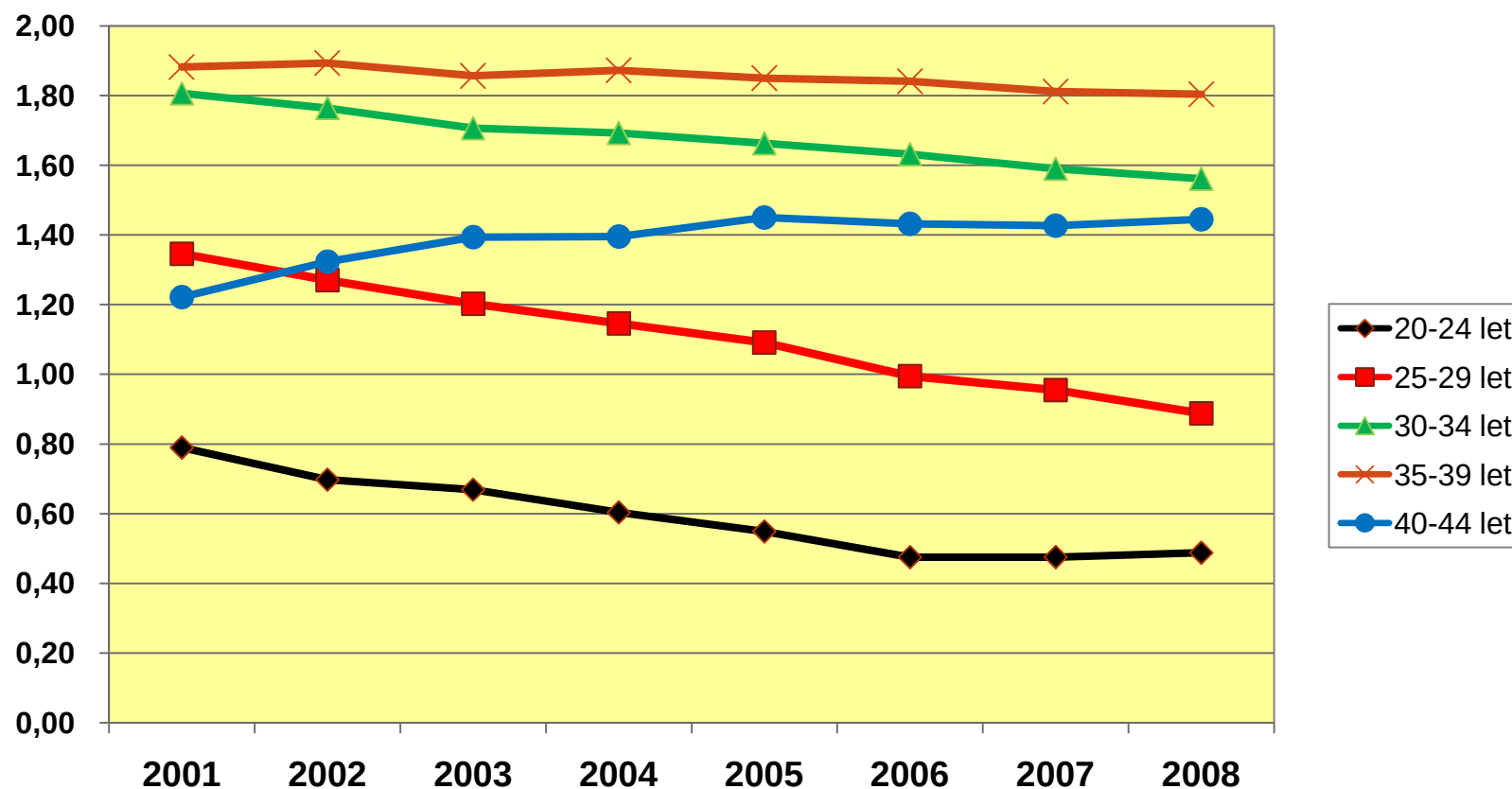
Složení cenzových domácností v čele s ženami ve věku 25-49 let podle dosaženého vzdělání ženy



Složení cenzových domácností v čele s muži ve věku 25-49 let podle dosaženého vzdělání muže



Průměrný počet závislých dětí v úplných rodinných domácnostech podle věku manželky, družky v letech 2001-2008



Zdroj: Sčítání lidu, domů a bytů 2001,
VŠPS 2002-2008 - ČSÚ

**Průměrný počet závislých dětí podle dosaženého vzdělání
osoby v čele domácnosti ve věku 25-44 let v roce 2005**

Nejvyšší dokončené vzdělání	Úplná rodinná domácnost		Neúplná rodinná domácnost žena v čele
	manželka (družka)	manžel (druh)	
Základní	1,70	1,78	1,44
Střední bez maturity	1,58	1,52	1,40
Střední s maturitou	1,46	1,39	1,33
Vysokoškolské	1,37	1,41	1,15
Celkem	1,51	1,47	1,36

Zdroj: VŠPS 2002-2008 - ČSÚ

Shrnutí

**Domácnosti mladších osob - značné strukturální rozdíly podle pohlaví
osoby v čele domácnosti**

z hlediska ženy:

- úplné rodinné domácnosti: vyšší intenzita formování domácností žen ve věku 20- 49 let při klesající intenzitě vytváření domácností
- neúplné rodinné domácnosti: vytvářejí výrazně častěji ženy při poklesu intenzity až do 35 let
- domácnosti jednotlivců: rychleji rostoucí intenzita tvorby domácností jednotlivců žen než mužů (ve věku 25-34 let 2 x vyšší) ⇒ důsledek odkládání založení rodiny po odchodu z rodiny rodičů
- pokračující pokles průměrného počtu dětí v ÚRD do 40 let ⇒ zmenšování průměrné velikosti domácností i počátkem 21. století

Vzdělání jako diferencující faktor:

- ženy s VŠ vzděláním častěji preferují úplnou rodinnou domácnost než ženy se základním vzděláním
- neúplné rodinné domácnosti – typické pro ženy (častěji) i muže se základním vzděláním
- domácnosti jednotlivců – častější u vysokoškoláků, více u mužů
- nejvyšší průměrný počet dětí – ženy a muži se základním vzděláním

Děkujeme za pozornost

Průměrný počet dětí v úplných rodinných domácnostech podle
věky ženy - družky (všechny ÚRD)

Věková skupina ženy	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
20-24 let	0,79	0,70	0,67	0,60	0,55	0,48	0,48	0,49
25-29 let	1,35	1,27	1,20	1,15	1,09	1,00	0,95	0,89
30-34 let	1,81	1,76	1,71	1,69	1,66	1,63	1,59	1,56
35-39 let	1,88	1,89	1,86	1,87	1,85	1,84	1,81	1,80
40-44 let	1,22	1,32	1,39	1,40	1,45	1,43	1,43	1,45

Zdroj: Sčítání lidu, domů a bytů 2001,
VŠPS 2002-2008 - ČSÚ